Parlament Europejski
2024-2029

TEKSTY PRZYJĘTE

P10_TA(2026)0068

Przyszły akt o europejskiej przestrzeni badawczej (akt o EPB)

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 10 marca 2026 r. w sprawie przyszłego aktu o europejskiej przestrzeni badawczej (EPB) (2025/2951(RSP))

Parlament Europejski,

– uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), w szczególności jego art. 179,

– uwzględniając pismo przewodniczącej Komisji z dnia 1 grudnia 2024 r. określające zadania komisarza odpowiedzialnego za start-upy, badania i innowacje,

– uwzględniając program prac Komisji na 2026 r. (COM(2025)0870),

– uwzględniając wniosek Komisji z dnia28 lutego 2025 r. dotyczący zalecenia Rady w sprawie programu polityki w zakresie europejskiej przestrzeni badawczej na lata 2025–2027 (COM(2025)0062),

– uwzględniając opracowaną przez Komisję tablicę wyników europejskiej przestrzeni badawczej (EPB) za 2024 r.,

– uwzględniając sprawozdanie Maria Draghiego z września 2024 r. na temat przyszłości europejskiej konkurencyjności,

– uwzględniając sprawozdanie Enrica Letty z kwietnia 2024 r. pt. „Much more than a market” [Znacznie więcej niż rynek],

– uwzględniając sprawozdanie niezależnej grupy ekspertów pod przewodnictwem Manuela Heitora z października 2024 r. pt. „Align, act, accelerate – Research, technology and innovation to boost European competitiveness” [Dostosowywać, działać, przyspieszać – badania, technologie i innowacje w celu zwiększenia konkurencyjności Europy],

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 22 października 2024 r. pt. „Realizacja europejskiej przestrzeni badawczej (EPB) – Wzmocnienie europejskich badań naukowych i innowacji: historia EPB i przyszłe kierunki rozwoju” (COM(2024)0490),

– uwzględniając zalecenie Rady z dnia 24 czerwca 2025 r. w sprawie programu polityki w zakresie europejskiej przestrzeni badawczej na lata 2025–2027[1],

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 30 września 2020 r. pt. „Nowa europejska przestrzeń badawcza na rzecz badań naukowych i innowacji” (COM(2020)0628),

– uwzględniając zalecenie Rady (UE) 2021/2122 z dnia 26 listopada 2021 r. w sprawie Paktu na rzecz badań naukowych i innowacji w Europie[2],

– uwzględniając program polityki w zakresie EPB na lata 2022–2024,

– uwzględniając program polityki w zakresie EPB na lata 2025–2027,

– uwzględniając deklarację z Bonn o wolności badań naukowych,

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 14 grudnia 2023 r. w sprawie młodych naukowców[3],

– uwzględniając swoją rezolucję z dnia 17 stycznia 2024 r. zawierającą zalecenia dla Komisji w sprawie promowania wolności badań naukowych w UE[4],

– uwzględniając zalecenie Komisji z dnia 11 marca 2005 r. w sprawie Europejskiej Karty Naukowca oraz Kodeksu postępowania przy rekrutacji pracowników naukowych[5],

– uwzględniając pytania do Rady i Komisji w sprawie przyszłego aktu o europejskiej przestrzeni badawczej (EPB) (O-000007/2026 – B10-0006/2026 oraz O-000008/2026 – B10-0007/2026),

– uwzględniając art. 142 ust. 5 i art. 136 ust. 2 Regulaminu

– uwzględniając projekt rezolucji Komisji Przemysłu, Badań

---

1 Dz.U. C, C/2025/3593, 30.6.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3593/oj.
2 Dz.U. L 431 z 2.12.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/2122/oj.
3 Dz.U. C, C/2024/4183, 2.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4183/oj.
4 Dz.U. C, C/2024/5713, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5713/oj.
5 Dz.U. L 75 z 22.3.2005, s. 67, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2005/251/oj.

Naukowych i Energii,

A. mając na uwadze, że w art. 179 TFUE określono cel wzmocnienia bazy naukowej i technologicznej Unii za pośrednictwem europejskiej przestrzeni badawczej (EPB), która umożliwia swobodny przepływ naukowców, wiedzy naukowej i technologii, zwiększa konkurencyjność i wspiera wszelkiego rodzaju działalność badawczą;

B. mając na uwadze, że akt o EPB stanowi doskonałą okazję, by podnieść rangę europejskich badań naukowych dzięki rozwiązaniu problemów strukturalnych, które wpływają na ekosystem badań naukowych i innowacji w UE, włącznie z niewystarczającą koordynacją i współpracą, fragmentacją systemu i nierównomiernymi wynikami;

C. mając na uwadze, że akt o EPB może pomóc w urzeczywistnieniu „piątej swobody” dzięki ustanowieniu wspólnych norm, zapewnieniu spójnego stosowania przepisów i wkładowi w realizację planu działania w sprawie rozwoju jednolitego rynku do 2028 r., a także w tworzeniu wysokiej jakości miejsc pracy;

D. mając na uwadze, że w Unii nadal brakuje zintegrowanej EPB, która przyciąga i zatrzymuje talenty, ze względu na takie bariery jak nieodpowiednie uszeregowanie ważności inwestycji w badania naukowe i innowacje (niewiele państw członkowskich osiągnęło cel 3 % PKB), niewystarczająca koordynacja polityki w dziedzinie badań i innowacji, utrzymujące się rozdrobnienie, różnice w wynikach oraz nadmierne obciążenia administracyjne dla naukowców i uniwersytetów;

E. mając na uwadze, że promując dobrowolną koordynację i współpracę między państwami członkowskimi a Unią, program polityki w zakresie EPB służy jako przydatne niewiążące ramy, które wyznaczają kierunki polityki na szczeblu krajowym i unijnym zgodnie z celami art. 179 TFUE; mając na uwadze, że cele te należy uzupełnić przepisami i zachętami w ramach przyszłego aktu o EPB oraz takimi narzędziami jak europejski semestr, aby zapewnić solidniejsze podstawy spójnej EPB o wysokiej wydajności;

F. mając na uwadze, że wolność badań naukowych, w tym niezależność i autonomia instytucjonalna naukowców, doskonałość, otwartość i odpowiedzialność społeczna, są podstawowymi wartościami EPB i mają zasadnicze znaczenie dla demokracji, konkurencyjności i zdolności innowacyjnych Europy, dzięki czemu staje się ona bezpieczną przystanią dla naukowców z całego świata;

1. popiera dostosowanie unijnych i krajowych priorytetów badań naukowych i innowacji, aby zapewnić komplementarność, zacieśnić współpracę między uniwersytetami, organizacjami badawczymi, regionami, państwami członkowskimi i przemysłem, stworzyć skuteczne ramy zarządzania, zwiększyć atrakcyjność karier

naukowych i inwestycji prywatnych oraz osiągnąć unijny cel inwestycyjny w zakresie badań i rozwoju wynoszący 3 % PKB;

2. apeluje o dwutorowe podejście do dobrowolnej współpracy na podstawie programu polityki w zakresie EPB na lata 2025–2027 w połączeniu ze środkami ustawodawczymi, w tym aktem o EPB i inicjatywami uzupełniającymi, aby zapewnić EPB wiążące i możliwe do wyegzekwowania ramy;

3. zaleca, aby akt o EPB był rozporządzeniem służącym osiągnięciu celów art. 179 TFUE, zapewniającym bezpośrednie stosowanie we wszystkich państwach członkowskich, stymulującym prywatne inwestycje w badania i rozwój, swobodny przepływ naukowców, wiedzy naukowej i technologii oraz przyczyniającym się do zmniejszenia fragmentacji jednolitego rynku;

4. potwierdza znaczenie wolności badań naukowych i autonomii instytucjonalnej; apeluje, aby wnioskowi dotyczącemu aktu o EPB towarzyszył odrębny wniosek ustawodawczy z odrębną podstawą prawną chroniącą podstawową wolność badań naukowych, w tym minimalne normy dotyczące praw naukowców, etycznego postępowania, uczciwości i niezależności instytucjonalnej, oraz aby uzupełniały go skuteczne mechanizmy monitorowania;

5. wzywa do uwzględnienia w akcie o EPB unijnego celu inwestowania co najmniej 3 % PKB Unii w badania i rozwój do 2030 r., uzupełnionego krajowymi celami dotyczącymi całkowitych wydatków na badania i rozwój, co przyczyni się do osiągnięcia celu UE; apeluje do państw członkowskich o poprawę koordynacji inwestycji w badania i rozwój za pomocą krajowych planów działania i celów, aby zapewnić komplementarność finansowania publicznego i prywatnego; uznaje, że przedsiębiorstwa i przemysł ukierunkowane na badania naukowe mają kluczowe znaczenie dla stymulowania inwestycji prywatnych, osiągnięcia celu 3 % i wspierania wysokiej jakości miejsc pracy;

6. apeluje o przepisy służące zwiększeniu udziału sektora prywatnego w unijnym ekosystemie badań naukowych i innowacji dzięki ściślejszej koordynacji i partnerstwom publiczno-prywatnym, aby usunąć utrzymujące się luki inwestycyjne i fragmentację rynku oraz dokończyć budowę unii rynków kapitałowych oraz przyspieszyć waloryzację wiedzy, wzmocnić suwerenność technologiczną i wspierać regionalne ekosystemy innowacji;

7. wzywa, by zwiększyć wsparcie badań publicznych przez zwiększenie finansowania programów europejskich, np. „Horyzont Europa”; zachęca państwa członkowskie, by zwiększyły środki finansowe dla uniwersytetów i publicznych organizacji badawczych;

8. wzywa państwa członkowskie do reform, aby usunąć przeszkody dla swobodnego przepływu naukowców i wiedzy, oraz do wzmocnienia

współpracy transgranicznej i innowacji, aby uczynić Europę integracyjną i atrakcyjną światową społecznością badawczą;

9. zaleca, aby w akcie o EPB wykorzystać narzędzia planowania, mierzalne wskaźniki oraz narzędzia monitorowania, sprawozdawczości i oceny, a ponadto dążyć do zapewnienia równowagi między dziedzinami badań a badaniami podstawowymi i stosowanymi;

10. apeluje, aby wzmocnić zarządzanie EPB oraz zracjonalizować istniejące instrumenty polityki i monitorowania;

11. wzywa Komisję i państwa członkowskie do lepszej koordynacji krajowych i unijnych inicjatyw w dziedzinie badań naukowych i innowacji zgodnie z nadrzędnymi priorytetami EPB, zapewniając synergię między krajowymi i unijnymi instrumentami finansowania i strategiami politycznymi, aby wzmocnić wiodącą pozycję Europy w dziedzinie nauki i technologii na świecie;

12. apeluje o silniejsze i bardziej inkluzywne europejskie ekosystemy innowacji i technologii, aby promować współpracę między uniwersytetami, instytucjami badawczymi, przedsiębiorstwami typu start-up, MŚP i przemysłem, zapewnić skuteczny i bezpieczny transfer wiedzy i lepsze wykorzystanie wyników przez europejskie przedsiębiorstwa, promować podnoszenie i zmianę kwalifikacji oraz uczenie się przez całe życie; podkreśla, że należy zająć się różnicami w badaniach naukowych i innowacjach między państwami członkowskimi, zwłaszcza tymi o słabszych wynikach, aby zwiększyć ich udział w programach unijnych;

13. podkreśla, że dobrze funkcjonująca EPB wymaga swobodnego przepływu naukowców i wiedzy oraz współpracy transgranicznej; domaga się konkretnych działań, aby ułatwić i uprościć ścieżki kariery naukowców, zwłaszcza młodych naukowców i naukowców znajdujących się na wczesnym etapie kariery, poprawić mobilność i wzajemne uznawanie kwalifikacji oraz ułatwić procedury wizowe; ponownie wyraża poparcie dla Europejskiej karty naukowca; zauważa, że praca zdalna i hybrydowa umożliwia naukowcom pracę w innych państwach członkowskich bez potrzeby przenoszenia się;

14. wzywa Komisję i państwa członkowskie, by wspierały równouprawnienie płci i równe szanse w dziedzinie badań naukowych i innowacji, zwłaszcza w sektorach niedostatecznie reprezentowanych, a jednocześnie by dążyły do zmniejszenia luki płacowej między kobietami a mężczyznami;

15. zaznacza, że należy zapewnić otwarty i bezpieczny obieg wiedzy, lepszą dostępność infrastruktury badawczej, waloryzację wiedzy oraz etyczne i wiarygodne wykorzystanie powstających technologii, w tym AI, zgodnie z wartościami i prawami podstawowymi UE; podkreśla, jak ważne są bezpieczeństwo, rzetelność i skuteczne

rozpowszechnianie badań naukowych finansowanych ze środków publicznych, w tym w bibliotekach, a jednocześnie zapewnienie ochrony praw własności intelektualnej;

16. zaleca dostosowanie aktu o EPB do istniejących i przyszłych inicjatyw, np. aktu o innowacjach, paktu na rzecz badań naukowych i innowacji, programu ramowego i europejskiego obszaru edukacji, aby zapewnić wzajemnie wzmacniające się reformy, absorpcję innowacji, mobilność i finansowanie talentów;

17. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Komisji i Radzie.